

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφέρετε:

α. τις θέσεις που εξέφραζε το ρωσικό κόμμα σε πολιτικό, κοινωνικό και θρησκευτικό επίπεδο (μονάδες 19) και

β. τις κοινωνικές ομάδες που συμπαράταχθηκαν με το ρωσικό κόμμα. (μονάδες 6)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α Το «ρωσικό» κόμμα [...] υποστήριζε τη συμφιλίωση με την Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης (μέσα στο πλαίσιο του αυτοκέφαλου), μεγαλύτερες εξουσίες για την Εκκλησία μέσα στο κράτος, και ορθόδοξη μοναρχία. Σε άλλα ζητήματα η θέση του «ρωσικού» κόμματος ήταν συνήθως συγκεχυμένη ή ασυνεπής. Μέσα στην ενδεκάχρονη αυτή περίοδο διένυσε όλο το φάσμα από την υποστήριξη της απολυταρχίας ως την υποστήριξη της πιο φιλελεύθερης μορφής συνταγματισμού, δεδομένου ότι η θέση του σε κάθε συγκεκριμένη στιγμή εξαρτιόταν από το βαθμό της εύνοιας που του έδειχνε ο βασιλιάς.

John A. Petropoulos, Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-1843), τόμος Β', Αθήνα 1985: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σ. 632.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β Το ρωσικόν κόμμα προέβαλλε την ομόδοξον δύναμιν του Βορρά, «την προστάτιδα των καταπιεζομένων ορθοδόξων χριστιανών», ως τον αληθή φίλον της Ελλάδος, ο οποίος υποστηρίζει αποτελεσματικώς και αφιλοκερδώς την ικανοποίησιν των εθνικών δικαιών. Η εφημερίς «Αιών», όργανον του ρωσικού κόμματος, έγγραφε μεταξύ άλλων: «Ρωσικόν κόμμα ουδέποτε υπήρξεν, ούτε υπάρχει. Υπήρξε και υπάρχει το μέγα εθνικόν κόμμα, το αφοσιωμένον εις την πίστιν των πατέρων αυτού και απεκδεχόμενον παρά της Ρωσίας τον θρίαμβον της Ορθοδοξίας και το μεγαλείον του Ελληνικού Έθνους εν τω μέλλοντι».

Οι ρωσόφρονες διεκήρυττον ότι η Ρωσία θα εκδιώξη βιαίως τους τούρκους από τα ελληνικά εδάφη και γενικώς από την Βαλκανικήν και την Ανατολήν. Το ρωσικόν κόμμα εθεωρείτο ως εμπορούμενον από συντηρητικάς αρχάς. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο αρχηγός του κόμματος, εξεδήλωσε τας σκέψεις του κατά της παροχής συντάγματος. Εθεώρει πολιτικώς ανώριμον τον ελληνικόν λαόν.

Χαρίτων Κοριζής, Η πολιτική ζωή εις την Ελλάδα 1821-1910, Αθήνα 1974: Αυτοέκδοση, σσ. 56-57.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ Από καιρό οι Έλληνες είχαν ζωντανή την ελπίδα ότι ο τσάρος θα τους απελευθέρωνε μια μέρα. [...] Τους Έλληνες συνέδεαν με τους Ρώσους ακόμη κοινές αναμνήσεις από την εκστρατεία του ρωσικού στόλου υπό τον στρατηγό Αλεξέι Γκριγκόροβιτς Ορλόφ στο Αιγαίο κατά τη διάρκεια του ρωσοτουρκικού πολέμου [...]. Η ειρήνη του Κιουτσούκ Καϊναρτζί (1774) είχε χαρίσει, πρώτον, στην ορθόδοξη Εκκλησία μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία το πλεονέκτημα της ρωσικής προστασίας και, δεύτερον, στους Έλληνες εμπόρους τη δυνατότητα γρήγορου πλουτισμού με το εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας, που θεμελίωσε στις Σπέτσες, ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της Μεσογείου, τον πολιτικό προσανατολισμό κυρίως προς το Ρωσικό

Κόμμα και έδωσε την ώθηση για τη δημιουργία μιας σημαντικής ελληνικής παροικίας στο νέο εμπορικό λιμάνι της Οδησσού.

Gunnar Hering, Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936, τόμος Α', Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2004, σσ. 221-222.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ Βαθιά θρησκευόμενες, υπερβάλλοντες τους κινδύνους για την Ορθοδοξία, εξαιτίας της διαλύσεως των μοναστηριών, παρακινούμενες και από τον κατώτερο κλήρο που ανοιχτά αντιστρατευόταν τα κυβερνητικά μέτρα, οι λαϊκές τάξεις, κοσμικοί και κληρικοί, έβρισκαν ως μόνο καταφύγιο το «ρωσικό» κόμμα, δεμένο ακατάλυτα με τους δεσμούς της Ορθοδοξίας. Παρά το γεγονός ότι το κόμμα είχε στα χρόνια αυτά χτυπηθεί σκληρά, η λαϊκή του βάση, αντί να μειώνεται, διευρυνόταν.

Ιω. Πετρόπουλος, Αικ. Κουμαριανού, «Περίοδος Βασιλείας του Όθωνος 1833-1862» στο Ιστορία Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000, σ. 73.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

α) Οι δοθείσες πηγές είναι έμμεσες και δευτερογενείς και παρουσιάζουν τις αντιλήψεις του Ρωσικού Κόμματος στον πολιτικό, κοινωνικό και θρησκευτικό τομέα, καθώς και τις κοινωνικές ομάδες που συμπαράταχθηκαν με αυτό. Βεβαίως, αξίζει να σημειωθεί προλογικά ότι ο ιστορικός παραθέτει αυτούσιο απόσπασμα από την Εφημερίδα Αιών, το επικοινωνιακό όργανο, όπως μάλιστα ονομάζεται στο απόσπασμα Β'.

Σύμφωνα με τις ιστορικές μας γνώσεις, σε αντίθεση με τις σχετικά ασαφείς θέσεις και τη συγκεχυμένη ιδεολογία του γαλλικού κόμματος, το ρωσικό χαρακτηριζόταν από σταθερές πολιτικές θέσεις. **Ωστόσο, η πρώτη πηγή (Α) δίνει μια διαφορετική διάσταση των θέσεων του Ρωσικού Κόμματος, καθώς υποστηρίζεται πως μόνον σε σχέση με τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του εφάρμοζε σταθερή πολιτική.** Η ομοιότητα με τα δύο άλλα κόμματα βρισκόταν στο γεγονός ότι στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την εξωτερική πολιτική, αναγνώριζαν και ένα πρότυπο για την εσωτερική οργάνωση της χώρας. Η Ρωσία μπορούσε να βρει αποδοχή από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη με ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα.

Χαρακτηριστικό του Ρωσικού Κόμματος ήταν η άκρως συντηρητική στάση σε όλες τις επιλογές του, **όπως πιστοποιείται από το κείμενο Β («ως εμφορούμενον από συντηρητικής αρχάς»).** Σύμφωνα με το κείμενο Α, το Ρωσικό Κόμμα υποστήριζε την αυτοκέφαλη συνεργασία με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, περισσότερες εξουσίες για την Εκκλησία και την επιβολή ορθόδοξης μοναρχίας.

Τα ιστορικά δεδομένα πιστοποιούν ότι θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι' αυτό η θρησκεία. Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις. Η ξеноφοβία, όπως επίσης η άρνηση του διαφωτισμού και της δυτικής παιδείας αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του. Προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα, απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων, οι οποίοι συνδέονταν και με εμπορικές σχέσεις με τους Ρώσους, **σύμφωνα με το κείμενο Γ, ήδη από τον 18ο αιώνα με την υπογραφή της συνθήκης του Κιουτσούκ Καϊναρτζί (1774).** Οι οπαδοί του Ρωσικού Κόμματος απαιτούσαν την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους, το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση. Πίστευαν ότι κάποιος ικανός πολιτικός γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο, κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν. Ήταν κατά κύριο λόγο αντισυνταγματικοί, υπέρ ενός συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης και κατά της πολυφωνίας, μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων. **Ένας θιασώτης της αντισυνταγματικής παράταξης, σύμφωνα με τη Β πηγή υπήρξε ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης (αρχηγός του κόμματος), καθώς θεωρούσε πολιτικά ανώριμο τον ελληνικό λαό, για να δεχθεί σύνταγμα.**

Το ιδιαίτερο πρόβλημα που έβλεπε το κόμμα των «ναπαίων» (όπως αλλιώς ονομαζόταν), στην περίοδο της βαυαροκρατίας, δεν ήταν ο αυταρχισμός του

καθεστώτος, αλλά οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία, π.χ. το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας, η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Θεωρούσαν ότι η υποταγή της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων. Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση. **Πράγματι οι ρωσόφρονες υποστήριζαν ότι η Ρωσία θα συμβάλει στην εκδίωξη των Τούρκων από τα Βαλκάνια και την Ανατολή (κείμενο Β).**

β) Με το κόμμα αυτό συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους: οι ακτήμονες, οι μικροϊδιοκτήτες γης, αγωνιστές και χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί, μοναχοί, και δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν. **Όπως επιβεβαιώνεται και από το κείμενο Γ οι Έλληνες έμποροι προσανατολίστηκαν πολιτικά προς το ρωσικό κόμμα εξαιτίας του εμπορίου που ανέπτυξαν στη Μαύρη θάλασσα και του πλούτου που προέκυψε από αυτό. Επίσης στο κείμενο Δ σημειώνεται πως ήταν πράγματι θρησκευόμενες κοινωνικές ομάδες που ανησυχούσαν για την τύχη των μοναστηριών, λαϊκές τάξεις, κοσμικοί και κληρικοί. Τέλος, αναφέρεται ως η βάση του κόμματος διευρυνόταν συνεχώς.**